

LA DONSAYNA.

NÚM. 5.

29 DE DESEMBRE DE 1844.

VERITATS MOLT GROSES.

Suspendrém hui l'article que tinc capdellat sobre *Coses de Madrid*, si els pareix á vostés y no'ls sap mal, pera dir quatre veritats mes groses que quatre espanyolaes de les que se fan en lo dia.

Desde avans d'eixir el primer número d'esta *Don-saina* (criá de vostés, encara que no parla), ó per millor dir, desde que escamparem per les cabótes de

margalló el nostre prospecte, ya comensá á susuirmos lo que susuix en este *Bodegó* en totes les coses, y mes en lo que perteneix á eixa *anarquía mental*, á eixa confusió dels enteniments, á eixe llaorinto tan gran en que se viu ó se desviu en lo dia, com consecuencia infalible d' un poble aon falta tot, que tot falta aon no hiá ningun prinsipi en política ni en sosietat, ninguna instrucció, ninguna lley mes que la del *yo lo mando*, ninguna conformitat en res, y lo que es pichor, ninguna costum en instinct de aixó que diuen *civilisació*; y el que atra cosa crega, bona cáguela s'en dú, y bon boñ ó bon chirlo se farà en la mollera cuant caiga del burro.

Cuant ixqué, pues, el nostre prospecte, ya resibirem dos anónims plens de parells de coses y bestiaes; despues que publicárem el primer número, ne resibirem per lo correu tres ó quatre, y al pas que han anat eixint *Donsaines*, mos han ficat anónims, que tots ells venen á reduirse á la *anarquía* de cabótes siguint; uns mos diuen que no estém pera *Donsaines*, y mes valguera que cantarem el miserere. Atres mos diuen que les nostres *Donsaines* tenen poca sustansia y mala solfa; atres, que si parlem com hast'ara, que aném molt bé, perque la *Donsaina* está bona y divertida; atres, que se borrarán si no parlem de política; atres, que ham fet molt bé en no parlar de política enchamay, perque la chent ya está cansá d'embrolles; atres, que posém mes vers y manco prosa, perque la chent se riu molt en les cansonetes; atres, que fiquem mes prósa y manco cansons, perque al públic li agrauen els cuentos susuits y les conversacions de Nap y el Sueco; atres, que la *Donsaina* no val res, que té poca sustansia y poca sal; atres que la *Donsaina* está molt bona, molt grasiosa, y que la chent se riu per los colses cuant la óuen; atres, que la introducció de *Nap-y-Col* en lo segon número fon molt desaprobada por

el público, porque á la *opinion pública* (com si en España haguera *opinió pública* en alguna cós) li ha pegat mal tanta claritat de parlar, en tanta foscó d'enteniments; atres, que aquella introdució ha segut lo que mes agradá per les moltes veritats que dia, y que ningú les pot negar; y atres... atres y atres, diuen... diuen y diuen... lo que alguns dels nostres lectors se podrán pensar.

Pero lo mes asombrós, lo que mes proba d'una manera clara com la llum del sol l'estat de la sivilisació, ó de ilustració, ó de bestialitat, per diro tal como es, y com s'entén entre persones, en que s'entren moltes chents de les torres que conquistá *sinse conquistar* el rey don Chaume, y atres com elles, que pera mengua del sigle no en falten en esta España *indial*, es lo que molts aleguen com una raó poderosa pera no voler llechir la nostra *Donsaina*, y es la siguint: Nap-y-Col, diuen, es *blanc*, y el Sueco un poc *moreno*; Nap-y-Col es *prim*, y el Sueco es *gros*; Nap-y-Col porta *bigot y barba*, y el Sueco no mes porta *patilla arreplegaeta*; pos si asó no té *ducte*, diuen, ¿cóm es qu'el Sueco y Nap-y-Col escriuen chunts, y van chunts, y encara son amigachos, cuant no debien sero mas que se coneguen com amics setse ú désat anys? El discurs no deixa de ser propi de aquells que menchen palla y garrofes; este modo de discurrir á uso de *ilustració*, no deixa de fer oloreta de fem d'estable y de pesebró. Así tenen vostés una de les dosentes cuaranta set raons que yo contaba pera no tornar á pendre la ploma en tota ma vida, com diguí en la meua introdució del número 2.

Vechen vostés despues de tot asó si hiá algú en lo mon que puga lligar estos caps, si hiá algú que no estrañe cóm va per estes térres tanta chent sinse bos ni capsana, ni albarda, y si es posible que no hiacha

anarquia d'enteniment y confusió en totes les coses grans y chiquetes, quant en esta tan insignificant com es una *Donsaina* de paper que se toca pera riures y res mes, ni el diable mes gros pot traure á llum lo que d'ella se diu, lo que d'ella se pensa, y lo que sobre ella opinen els que creuen que tenen opinió, en lloc de dir que tenen *deliri*, febra de servell, ó testeroleta de suro ú de carabasa.

Así bé á pel aquella fabuleta de Chuan Carransa: pos siñor, anaben per un camí l'agüelo Carransa, un netet seu y un burro en dos feixets de lleña, els tres á peu. Pasá un home, ó una opinió, que es lo mateix, y digué: agüelo, no li caurá el rabo al burro de la càrrega que porta; vé podia puchar vosté, póbrec vell. Puchá Carransa, y al poc rato pasá un atra *opinió* á caball en una burra, y diu; el pobre chic á peu, y l'agüelot á caball; bó está aixó. Baixa Carransa, feu puchar al seu netet; pasa atra *opinió* en un carro, y digué: miren vostés qué escándalo; el chicot á caball y el pobre vell á peu. Torná á puchar Carransa, abaixá el chiquet, y pasa un atre opinante, que digué: encara que la pobra criatura puchara també en lo burro, no se trencaria l'espínas. Puchá també el netet, pasá un atre delirant, y digué: pobre burro, no té prou càrrega, y se li planten damunt l'agüelo, y el chicot que ya podia anar asoles. Carransa conequé entonses que era un bestia en fer cas de tot lo mon, y refilá capa casa á caball en lo burro éll y el chiquet.

Y el que no fasa atre tant
Té treball allá aon se chira;
Que en lo mon, si bé se mira,
Hiá molt tonto y *delirant*.

NAP-Y-COL.

Els siguients versos, encara que alguns els haurán llechit ya perque se publicaren en lo periódic *La Risa*, els repetim ara, per dos rahons; la primera, perque molts dels nostres suscritors no els haurán llechit; y la segon y prinsipal, perque Nap-y-Col publicará la contestasió de Neleta, per supost traduïda del catalá al valensiá, y atra contestasió y despedida de Tófol, y atra despedida y contestasió de Neleta. Així estarán les quatre cartes en la Donsaina, y posant ara les tres raeres sinse la primera, vindria tan bé com un guitarró en ansisám y olives. Allá va, pues:

**Declarasió amorosa de Tófol el chufero,
á Neleta la catalana.**

Plé d'agobios y curruixes,

Y picors per tot lo cos,
Mes perdut que un home gros
Qu'es veu en fanc á les cuixes;

Tremolantme els canellons
Com qui fuch de tres llobades,
Y ensenentme á flamerades
desde el tós hasta els talons;

Plorant y rient de pór,
Dols com pera confitada
de tanta safanoriada

Que m'está pegant lo cór,

Prenc la ploma, qu'es molt mala,
Sols pera obrirte el meu pit,
Mas que avans de micha nit
Revente com la sigala.

Yo ya no'm puc aguantar,
Estic com toñina en prensa,
Asó se fá y no se pensa,
Tire la manta á rodar.

Si lo que pase pasares,
Sabries lo qu'es patir:
Yo no t'ho volguera dir;
Volguera que t'ho pensares.

L'amor está
Fentme per tú,
Cacara—ca,
Cucuru—cu.

Em rust com sardina al foc,
Y m'achopixc com un poll,
Perque ficat en lo toll
M'ofegue sinse fer *gloc*.

Bón ánimo, pues, y avant,
Vach á dirte lo que sent,
Mas que t'entre per ponent,
Y arremate per llevant.

Manela, desde que't viu

Tan pita com un chorlit,
Barruntí que en lo meu pit
Anabes á fer lo niu.

Oí por fin
La teua veu
Y el cor meu feu
Tilin—tilin.

Pasant y així de rebot
Yo te dije, adios, lusero;
que al mirar eixe salero
De gust m'agarra changlot.

Entonses, com qui no hu nota
Em tirares una ullá,
Qu'espatarrat em deixá
Com si fora una granota.

Entre *angustias y disvelos*
A mí mateix em diguí:
¿Qué's lo que pasa por mí,
Altos y devinos sielos?

¿M'entrá per alguna part
Lo que así en lo cor em bull?
Eixa noya m'ha pres d'ull,
ó es qu'enchisa per mal art.

¿M'ha mosegado culebra?
¿Qué tinc, reina soberana?
Asó es tífol ó quartana,
Perque yo m'ensenc en febra.

Ya estic obrint el forat
Per aon vech la mehua pena;
Estes picors á la esquena
Es qu'estic enamorat.

L'amor á mí
Ve fentme el bú;
Títiri—tí,
Túturu—tú.

Y poc á poc

Em trau el suc;
Cocoro—coc,
Cucuru—cuc.

Y el gallet yo
Li fas així;
Cocoro—co,
Quiquiri—quí.

Y si tú no vols respondre
Cacarechant la gallina,
Sapies que vach de borina
Y qu'estic picant á pondre.

Pos no m'ahuixes ni estufes,
Maneleta, trós de sol,
Perque em faria la col
En lo cabás y en les chufes.

Y asó no't caiga del sac;
Que si no'm vols per lo fic (1),
De baix cama et plante un tic,
Mes pronte que tú dius tac.

Si agarrarte el moño puc.
Y te descuides un poc,
Per mes que cantes el coc,
Vorás si te pica el cuc.

Com la cals en l'aigua em bulls,
Y com el sofre m'ensens;
Perque yo no sé qué tens
En eixos bonicos ulls.

A cada mirada tendra
Qu'em tires fent la moixeta,
Em destapes, Maneleta,
El foc mal colgat en sendra.

Y no m'arrugues les selles
Ni me chires el morret,
Cuant te fasa molt dolset

(1) El chufero tenia un fic en la galta, de resultes de una recalca de peu.

Una seña en les orelles.

Eres seraff del sel,
Y també la mehua estréla;
Eres bonica, Manéla,
Y mes dolsa que la mel.

Eres ramell de fenoll
Qu'encandiles en l'olor;
Y del chardí del amor
Hermós y téndre capoll.

Eres fina de les fines,
Que entre les mes fines viu;
Dels fadrins eres caliu,
Y envecha de les fadrines.

Eres la mel del meu cor,
Y l'encandiles en ella;
La flor de la maravella
Y perla engastada en or.

Vullme, pues, tot lo que pugues,
Y déixam l'ànima en pau,
Que yo seré el teu esclau
Si en un cabellet em nugues.

Si tens sandunga y salero,
Yo soc terne, y algo mes;
Encara no saps lo qu'es
un amartelat chufero.

Que si la orella me bufes
Y les mánegues m'espolses,
Vorás que hasta per los colses
Va chorrentme suc de chufes.

Soc gran home dalt d'un banc,
Y balle mes fi que un fus;
Arriba, sal de Quesus,
Arruixa y no fases fanc.

També sé yo fer chepetes
Y pegar dos cabrióles;
Tonts dihuen qu'em pinte asóles

Pa repicar castañetes.

Tampoc res te faltarà
Qu'en sec enchamay m'ofegue;
Yo per tot lo mon navegue;
Sé guañarme un tros de pá.

T'has de vore farta d'ólla;
Manduca tindrás segura,
Que per aixó no s'apura
Un chufero en corfa y molla.

No'm tingues pór, Maneleta,
Que soc un gat molt moixet;
Tanca be els ulls y arremet;
¿Quién dico miedo, palleta?

Te vullc sinse moure pols,
Y em fá el cor tilin-tilí;
Te vullc com un chavalí
Perque eres del piñol dols.

Esto es lo que hay, y está dit;
La cósa es formal y tiesa;
Pos ya pots volerme apresada
Que no n'eixirás de buit.

Un pesó d'orella em pica
De pensar quant al meu sol
Li diré, pren el cresol
y pégam raere, chica.

Pero guárdat be de nit
Si de goch el cor em salta,
Perque sino, micha galta
T'arrancaré en un chuplit.

Díguesme ara sí ó no;
¿Vols viure en cabestre ó solta?
Soc home de colp y volta;
Vullc casarme de pistó.

Si em dius que no, s'ha acabat;
Chire veles; fas el grill;
Em nugue al rabo un setrill,

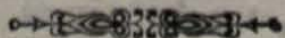
Y fuixc corrent mes que un gat.

Si em dius que sí, viva yo;
Fem conte que pollá l'ou;
Que mos pósen pronte el chou,
Tres per una y revolcó.

Qu'el cor está
Fentme per tú,
Cacara—ca,
Cucuru—cu.

NAP-Y-COL.

CORRESPONDENSIA DONSAINIL.

P'el correu del atre dia resibirem una carta prou llargueta firmada per ú qu'es titula *llaurador de la ribera baixa* (pero fá masa bona lletra, y es coneix que menecha millor la ploma que la estava) donantmos bons consells, y fentmos una porsió d'advertensies (que li agráim en l'ànima) pera lograr bona cullita de suscritors, y tindreus á tots contents com una pásqua.

El tal llaurador, ú lo que siga, mos alaba molt els dos primers números del nostre instrument (que son els que ha llechit en aquella fecha); pero es coneix que fila molt prim, cuant es para en pelillos, y no vol ferse cárrec de que la *Donsaina* no es com un piano, ni pot seguir atre compás que el del *tabalet* (ya sap éll lo que volem dirli en asó).

També li sopla al pareixer un poc la musa, y entre atres copletes mos diu lo sigüent:

«Que la donsaina l'alegra,
Y que el tabal el fá moure

Hasta aplegarli á fer coure
En lo cos la pena negra.

Que li dona atreviment,
A pesar de ser molt lloca,
De ballar davant la chent
Mentres esta orquesta toca.

Que li fá agarrar la ploma,
Y vullga ó no vullga escriure,
Posa así punt, y allá coma,
Sinse parar may de riure.

Y en fí, que té tal virtut
La indicada musiqueta,
Que no sap cómo ha segut
Oirla, y ferse... poeta.»

Conque, caballers, no hiá mes que seguir el eixem-
ple de *nuestro incógnito corresponsal* de camalet;
que «el desterrar la pena negra», «el ballar en pú-
blic,» «el dependre á escriure» y «el tornarse poeta,»
son quatre coses que no s'adquirixen sempre per un
mich tan sensillo com es el oir un ratet cada semana
el ti-ru-ri-ru-ri de la nostra DONSAINA.

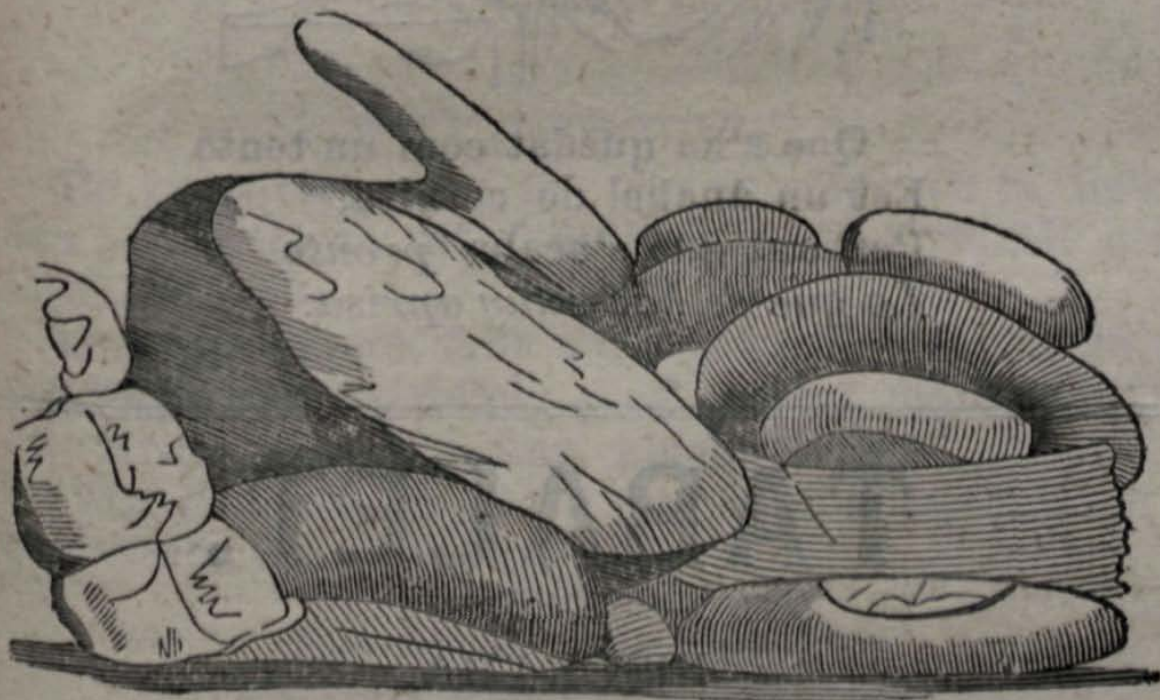
S.

AGUINALDO.

Mas vale tarde que nunca. En lo número anterior
haguera tal volta vingut bé alguna tocateta de *noche
buena*, acompañada de sambomba y pandero, y de
algun atre regalet d'eixos que fan els morros lluent,
anunsiantlos les bones páscues als nostres suscri-
tors; pero com faltaben encara tres ó quatre dies
pera Nadal, mos paregué un poquet masa pronte, y
diguerem:

El torró y el bon tabaco
Lo mismo es que se reciba
Uno ó dos dias arriba,
Que dos ó tres mas abaco.

Baix de este supost ham cregut que no els vindrá mal tampoc als amigachos ara á cap de añ esta friolereta:

Que son bones medisines
Pera el dolor de les barres,
Els pernils, les coques fines
Y un rastre de botifarres.

Que aproveche, pues, señores suscritores; y si no tenen per ahí prou caldo de verema, poden samparli el got y la botella al bambau este de madrileño:

Que s'ha quedat com un tonto
Fet un áncel de cornisa,
Pensant que s'acaba pronto
Lo que se hace muy aprisa.

S.

TABALET.

EPIGRAMA.

IMITANTNE Ú DE IGLESIES.

Ulls molt bonicos y fins
Té Visanteta la rulla,
Que es chica del piñol dins,
Y mou en élls tanta bulla
Que fá bramar als fadrins.

Pos val mes l'ull de titou
Que sego y sinse mineta
Té Inés la del molí nou,
Que tots els de Visanteta,
En tanta bulla que mou.

N.

CRÓNICA ANTIGUA.

Estant el profeta Enoc
Parlant en lo rey Saul,
El gos pelut de Sen Roc
Li pegá un mos en lo c.
Y al vore tal insolensia,
D'órde del *can* de Tartaria
Se li formá una sumaria
Y es doná conte á la audensia.

S.

Un suscriptor, que si no mos engañem en la lletra,
deu ser de Ontenient, ó d'algun poble d'aquell con-
torno, nos diu:

Que dies arrere, fent una escavasió propet de la
ermita de Sen Cristófol, y al costat d'una fonteta,
que forma p'el techo una plucha natural, s'encontrá
un tros de corfa de abre, que es diu teixera, en la
que estava escrita esta désima:

Ben posada de casaca,
En botes y en camisola,
Per la serra de Mariola
Pasturaba trista un'aca.
La pobra estava tant flaca
Com l'arquet d'un violí,
De modo que un teulaí,
Parot vell y molt gambaire,
Li clavá el pico, y per l'aire
Se li emportá el corbatí.

S.

El mateix suchecte, que al pareixer es home de
bons sentiments y coneix la rahó, mos añadix estos
versets, qu'els titula:

Coples de misericordia.

Ara els frares ya no canten
Com ants el *Kyrie-eleison*,
Perque la misericordia
S'ha desterrat de este mon.

Les monchetes l'aleluya
Entonen de quant en quant,
Per mes que estiguen les pobres
Casi sempre badallant.

Els capellans algo alegres
Esperen la remisió:
Si es de pesetes, que vinga,
Mas de presupuestos, NO.

CRIMEN HORRORS.

Ahir un moñicot de catorse ó quinse anys li pegá
mes de dosentes navaixaes al plé de mich dia en un
hostal de esta cort á un carreter de Elchs que habia
arribat el dia anterior carregat de estores y pan-figo.
No morí en l'acte.

Pero el pobre s'ha quedat
En un sou manco en la bolsa,
Y además d'aixó... afaitat.

S.